

Sygn. akt XVII AmC 1401/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2010 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Aleksandra Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2010 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) w P.

przeciwko (...) Bank S.A. we W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„Bank zastrzega sobie prawo dokonywania zmian w niniejszym Regulaminie. Zmienione warunki Regulaminu zostaną udostępnione w placówkach Banku, (...) oraz na stronach internetowych Banku”;

II. Obciąża pozwanego (...) Bank S.A. we W., kwotą 600 zł. (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony, i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie;

III. Zasądza od pozwanego (...) Banku S.A. we W., na rzecz Stowarzyszenia (...) w P. kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Banku S.A. we W..

/-/ SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 1401/09

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 sierpnia 2009 r. powód - Stowarzyszenie (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie „Regulamin konkursu „(...)” dla Klientów zakładających lokaty w L. Banku”, stosowanego przez pozwanego (...) Bank S.A. we W., o treści: „ Bank zastrzega sobie prawo dokonywania zmian w niniejszym Regulaminie. Zmienione warunki Regulaminu zostaną udostępnione w placówkach Banku, (...) oraz na stronach internetowych Banku” (§9 ust 3 Regulaminu).

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż w/w wzorzec umowy i zakwestionowana przez niego klauzula jest sprzeczna z dobrymi obyczajami oraz narusza interesy konsumentów ponieważ umożliwia bankowi wprowadzenie jednostronnie wszelkich zmian do regulaminu w dowolnym czasie, bez jakiegokolwiek uprzedzenia konsumentów, bez wprowadzenia okresu wypowiedzenia czy terminu na odstąpienia od umowy na zmienionych zasadach.

W odpowiedzi na pozew, pełnomocnik pozwanego (...) Banku S.A. we W., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów wskazanych w odpowiedzi na pozew, w tym dowodu z zeznań świadka B. G. na okoliczność ustalenia, czy Regulamin konkursu w trakcie jego obowiązywania był kiedykolwiek modyfikowany.

W uzasadnieniu pisma, pełnomocnik pozwanego podniósł, iż powód nie wskazał by zakwestionowana klauzula odpowiadała swoją treścią którejś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ kc , co do których znajduje zastosowanie domniemanie, iż są one niedozwolone.

Pełnomocnik pozwanego zarzucił także , że powód nie wykazał spełnienia w rozpoznawanym przypadku przesłanek z art. 385 1 kc a w szczególności jaką normę dobrych obyczajów narusza przedmiotowa klauzula jak również aby poprzez jej stosowanie dochodziło do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Pozwany podkreślił ponadto , iż Regulamin konkursu , w trakcie jego obowiązywania , (sierpień 2009) nie był zmieniany , a zatem nie można twierdzić aby w wyniku stosowania przedmiotowej klauzuli doszło do naruszenia jakichkolwiek interesów konsumentów.

Pozwany zwrócił ponadto uwagę , iż stosunek zobowiązaniowy ukształtowany za pomocą Regulaminu konkursu nie ma charakteru samoistnego a jedynie uzupełnia umowę główną o prowadzenie przez bank lokaty terminowej , która jest uregulowana we wzorcu – Regulamin konta dla osób fizycznych w L. Banku zawierającym regulacje dotyczące zmiany umowy zgodne z ustawą Prawo bankowe . Pełnomocnik pozwanego wskazał ponadto , iż podstawą umożliwiającą konsumentowi wypowiedzenie umowy w przypadku jednostronnej zmiany regulaminu przez bank jest art. 384¹ kc , którego zastosowanie nie jest uzależnione od zawarcia analogicznego , jak w tym przepisie , zapisu w treści wzorca . Uprawnienie to jest wywodzone bowiem bezpośrednio z przepisów prawa , które w odniesieniu do regulacji konsumenckich mają charakter bezwzględnie obowiązujący.

Pełnomocnik pozwanego podniósł również, iż Bank stoi na stanowisku, że w wypadku wzorców funkcjonujących w obrocie finansowym należy wziąć pod uwagę faktyczny sposób funkcjonowania wzorca. Dlatego też, w ocenie strony pozwanej, mając na uwadze brak zmiany Regulaminu konkursu w trakcie jego trwania należy uznać, iż opisane przez powoda ryzyko zaskoczenia konsumenta zmianą regulaminu nigdy nie miało miejsca.

Nadto powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz stanowisko przedstawicieli doktryny, pełnomocnik pozwanego podniósł, iż istnienie klauzuli modyfikacyjnej nie jest konieczną przesłanką dokonania zmiany wzorca umowy w czasie jej trwania. W tym zakresie art. 384¹ k.c. stanowi, że wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384 k.c., a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Zdaniem strony pozwanej możliwość jednostronnej zmiany wzorca umowy należy zatem do samej jego istoty.

Z ostrożności procesowej pełnomocnik pozwanego podniósł również, iż Regulamin lokaty, który jest uzupełniany przez Regulamin konkursu, zawiera listę okoliczności, których wystąpienie uzasadnia dokonanie przez Bank modyfikacji poszczególnych postanowień Regulaminu lokaty. W treści Regulaminu lokaty znajduje się także zapis stanowiący powtórzenie zasady z art. 384¹ k.c., zgodnie z którym „jeżeli w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania wyciągu (...) lub korespondencji (...) zawierających informację o zmianie warunków Regulaminu, Posiadacz konta nie złoży pisemnego oświadczenia o odmowie ich przyjęcia, przyjmuje się, że Posiadacz konta zaakceptował nową treść Regulaminu” (§82 ust 3). Tym samym, zdaniem pełnomocnika pozwanego, stwierdzić należy, iż wypełniony jest w niniejszej sprawie wymóg wynikający z art. 52 ust 2 pkt 8 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.

– Prawo bankowe – iż zawarta na piśmie umowa rachunku bankowego powinna określać m.in. warunki dokonywania zmian umowy.

W piśmie procesowym z dnia 26 listopada 2009 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu.

Na rozprawie, w dniu 7 grudnia 2010 r., pełnomocnik pozwanego, w uzupełnieniu stanowiska zaprezentowanego w odpowiedzi na pozew, wskazał, iż zakwestionowany wzorzec umowy, tj. Regulamin konkursu „(...)” dla Klientów zakładających lokaty w L. Banku, jest powiązany z treścią Regulaminu lokaty, i samoistnie nie nakłada na konsumentów żadnych obowiązków.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...) Bank S.A. we W. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług bankowych. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej, pozwany świadczy na rzecz konsumentów usługę lokaty.

Dla klientów zakładających lokaty, pozwany przygotował konkurs, który trwał w okresie od 1 sierpnia do 31 sierpnia 2009 r. Zasady konkursu zostały przygotowane i umieszczone we wzorcu umowy o nazwie „Regulamin konkursu „(...)” dla Klientów zakładających lokaty w L. Banku” który zawiera zakwestionowane postanowienie umowne o treści: „Bank zastrzega sobie prawo dokonywania zmian w niniejszym Regulaminie. Zmienione warunki Regulaminu zostaną udostępnione w placówkach Banku, (...) oraz na stronach internetowych Banku”

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

Stosownie do treści art. 385¹ §1 k.c. postanowienia umowy zawartej z konsumentem nie uzgodnione z nim indywidualnie nie wiążą go, jeżeli doszło do ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w konsekwencji do rażącego naruszenia jego interesów. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy .

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka (tak np.: w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2004 r., sygn. akt ICK 635/03). „Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Odnośnie podnoszonego na rozprawie, w dniu 7 grudnia 2010 r., zarzutu, iż zakwestionowany Regulamin konkursu nie nakłada na konsumentów żadnych obowiązków oraz że stanowi jedynie uzupełnienie Regulaminu lokaty, wskazać należy, że w rozpoznawanym przypadku między organizatorem konkursu (pozwanym bankiem) a uczestnikiem konkursu każdorazowo dochodziło do zawarcia umowy na zasadach określonych w regulaminie. Opracowany przez Bank Regulamin konkursu „(...)” dla klientów zakładających lokaty w L. Banku, należy bowiem traktować jako, skierowaną do osób zamierzających założyć lokatę, ofertę zawarcia umowy o udział w konkursie, na warunkach określonych w przedstawionym im regulaminie. Zgodnie z tym regulaminem do przyjęcia oferty przez uczestnika (tj. złożenia oświadczenia woli zawarcia umowy o uczestnictwo w konkursie) dochodziło przez spełnienie warunków określonych w w/w regulaminie.

W sprawie niesporne są okoliczności, że to pozwany przygotował i opracował w całości postanowienia Regulaminu konkursu „(...)” dla Klientów zakładających lokaty w L. Banku. Niesporne jest również to, iż konsumenci nie mieli wpływu na treść kwestionowanego postanowienia umownego, nie było ono z nimi uzgodnione indywidualnie..

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści : „ Bank zastrzega sobie prawo dokonywania zmian w niniejszym Regulaminie. Zmienione warunki Regulaminu zostaną udostępnione w placówkach Banku, (...) oraz na stronach internetowych Banku.” spełnia przesłanki art. 385⁽³⁾ pkt 10 k.c., który stanowi, iż „w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności: (...) uprawniają kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w tej umowie. Omawiany zapis umożliwia Bankowi jednostronne wprowadzenie zmian do obowiązującego Regulaminu w dowolnym czasie bez wskazania uprzednio przyczyny tych zmian a także skutków ich wprowadzenia na sytuację prawną konsumenta . Takie postępowanie kłóci się ze zdefiniowanymi na wstępie dobrymi obyczajami, albowiem prowadzi do dezorientacji konsumenta poprzez wykorzystanie jego niewiedzy , co do przysługujących mu uprawnień, w przypadku zmiany warunków umowy w trakcie jej obowiązywania . Przy czym, w ocenie Sądu bez znaczenia dla takiej oceny przedmiotowej klauzuli jest okoliczność , że we wzorcu o nazwie : Regulamin konta dla osób fizycznych w L. Banku (dołączonym do odpowiedzi na pozew) w § 82 znajduje się zapis dotyczący uprawnienia konsumenta do złożenia w terminie 14 dni pisemnego oświadczenia o odmowie przyjęcia zmian Regulaminu , co oznacza wypowiedzenie umowy konta a w przypadku nie złożenia takiego oświadczenia we wskazanym terminie – akceptację nowej treści Regulaminu. W ocenie Sądu umieszczenie takiego zapisu w ogólnym regulaminie dotyczącym prowadzenia konta w L. Banku nie jest wystarczające dla wypełnienia tego obowiązku przez bank wobec konsumenta w przypadku zawarcia przez strony umowy o udział w konkursie „(...)” na warunkach zawartych w zakwestionowanym wzorcu o nazwie „Regulamin konkursu „(...)” dla Klientów zakładających lokaty w L. Banku” , tym bardziej że postanowienia tego regulaminu nie zawierają odesłania do postanowień Regulaminu konta ... Ukształtowanie treści wzorca umowy – Regulaminu konkursu – może wręcz wywołać u konsumenta mylne przeświadczenie, że skoro w treści Regulaminu konkursu nie wskazano takiego samego czy podobnego postanowienia, to w odniesieniu do tego Regulamin nie ma możliwości odmowy przyjęcia zmian.

Sąd zważył ponadto , iż zgodnie z treścią drugiej części zakwestionowanego postanowienia, zmienione warunki nie zostaną doręczone klientom Banku, a jedynie udostępnione w placówkach Banku, (...) oraz na stronach internetowych. Oznacza to, iż Bank niejako zmusza konsumentów do ciągłego śledzenia i sprawdzania czy regulamin konkursu , w którym zadeklarowali udział nie uległ zmianie, która byłaby dla nich nie do przyjęcia – co bezsprzecznie w sposób rażący narusza interesy konsumentów.

Tego rodzaju działanie , w sposób niedozwolony godzi w poczucie bezpieczeństwa klientów co do stabilności treści zawartej umowy oraz zaufanie do instytucji bankowych .

Odnosząc się do akcentowanej przez pełnomocnika pozwanego okoliczności , że Regulamin konkursu nie był zmieniany w trakcie jego obowiązywania, stwierdzić należy iż nie ma ona znaczenia dla dokonywanej przez Sąd w niniejszym postępowaniu abstrakcyjnej kontroli postanowienia wzorca umowy . Wskazać bowiem należy, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym a także stanowiskiem doktryny , dokonywana przez Sąd Ochrony Konkurencji

i Konsumentów w trybie art. 479³⁶ k.p.c. kontrola postanowień wzorca umowy ma charakter abstrakcyjny i dotyczy wyłącznie oceny treści postanowień zawartych we wzorcu pod kątem ich abuzywności. Z tego też względu ocenie Sądu podlega treść zapisu postanowienia wzorca, a nie sposób jego wykorzystania w praktyce przedsiębiorcy.

Z tych też względów, Sąd oddalił wniosek pełnomocnika pozwanego o przesłuchanie w charakterze świadka B. G. na okoliczność ustalenia czy Regulamin konkursu w trakcie jego obowiązywania był kiedykolwiek modyfikowany, albowiem okoliczności, które miały być wykazane tym dowodem nie miały wpływu na rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 473⁴³ k.p.c.).

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzone na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza